

מוסרה

כתב עת מבית "הלכה ומסורה" • חדש אדר תשפ"ו • גיליון ס"ו • שנה ו' • mosera7156287@gmail.com
מפעל "ארחות הלכה" מוסדות "שובי נפשי" תכב"ץ

דבר מו"ר ראש המוסדות

מו"ר כה"ר הגאון המקובל רבי עזריאל מנצור שליט"א
ראש מוסדות "שובי נפשי" תכב"ץ

הנהגה נכונה - דורש טוב לעמו

הביקורת של אותם החלקים על המנהיג, בבחינת ויבטו אחרי משה. ולכן אין הוא רצוי לכל אחיו, מהסיבה שאין באפשרות לעשות את רצונם מהשיקולים הממלכתיים לטובת הכלל. ועתה בא אל התכונות והמדות האישיות, אשר היו במרדכי. דרש טוב לעמו הנה התפקיד הרם אשר קבל מרדכי מאת המלך אחשוורוש, מאפשר לו למרדכי להשתמש באפשרויות רבות, כדי להשתמש לצרכים רבים. הן הצרכים האישיים שלו וכן אל הקרובים אליו, וכן בענין הצרכים הציבוריים האחרים, מבלי שאיש יכול למנוע בעדו כלל ועיקר מלבצע את הדברים ההם עתה, כאשר העידה עליו המגילה, דורש טוב לעמו. היינו שמרדכי לא שינה את תפיסת העולם והמציאות הראשונית שלו בדאגה היסודית לכלל העם, הן כאשר הוא יושב בשער המלך בלבוש שק למטרת הצלת העם מהשמדה כוללת, וכן גם עתה שהוא במעמד זה, אין הוא חותר להגיע מסיבת המעמד אל אותם הרצונות האישיים הנובעים באדם מתוך הרצון הרוכשני והשלטוני וההשתררותי, אלא כל תכליתו הוא הרצון הטוב לעשיה הציבורית של כללות עם ישראל. עתה כתוצאה מהתנהגותו זאת של מרדכי, למדנו כי כל מעשה ומעשה שעשה ביושבו על הכסא הרם הזה, שכל תכליתו הוא לטובת כללות ישראל, ולא לטובת ההישרדות האישית תחת התפקיד של משנה למלך. ולכן כל החלטה והחלטה אצלו היתה בשיקול גדול עם שכל ישר, לבוא להחלטה עניינית לטובת כלל ישראל. וכתחשבות אל האחריות שהוא חש לכללות ישראל, לכן ביצוג האיש של כל דרישה של כל יהודי ויהודי, ומכל שכן היצוג וההתייחסות של כללות ישראל אשר הוא מסגור עליהם בסניגוריה של דובר שלום לכל זרעו, לכן פעולת ההצלה של מנהיג כזה שתכליתו טובת העם ולא הטובה האישית שלו הנמשכת מהתפקיד, היא סוד הצלחת העם. והוא האחד יזכנו לאחוז בדרך האמת אשר היא טובת הזולת, ולא הטובה האישית הנדרשת לנשאל.

בהמשך לדברים אשר העליתי בגיליון לחודש שבט, בענין ההגניות אשר צרי כה להיות לנר לפני האיש אשר הוא מנהיג ומייעץ. אביא את הפסוק הנזכר במגילה, כי מרדכי היהודי משנה למלך אחשוורוש, וגדול היהודים, ורצוי לרב אחיו, דרש טוב לעמו ודבר שלום לכל זרעו. בחתימת המגילה אנחנו מוצאים שהפסוק מציין על מרדכי היהודי, שנתאר במספר תוארים. וכמו כן הוערך בתכונות אשר לבשו את מרדכי. התואר הראשון, הוא שמו ויחוסו, כי מרדכי היהודי. והתואר השני, הוא התפקיד המלכותי אשר היה מוטל על מרדכי, והוא משנה למלך אחשוורוש. והתואר השלישי, הוא וגדול היהודים. והתואר הרביעי, ורצוי לרב אחיו. והתואר החמישי, דרש טוב לעמו. והתואר השישי, ודובר שלום לכל זרעו. ועתה אבוא להסביר את העניינים אשר באו בפסוק. הנה בתואר הראשון מופיע שמו ויחוסו, מרדכי היהודי. ויש לשאול מפני מה הוצרך להזכיר שמו באופן זה, והלא כבר נודע הוא מלעיל, ופשוט שזה חוזר על אותו האיש שהוא מרדכי הנזכר. ונראה לומר כי היסוד שהיה אצל מרדכי "הכלל הוא מה שהיה הוא שיהיה", והיינו הוא אותו האיש אשר היה בשער המלך מחוץ לארמון והנהגתו היא דרך התורה והמצוה והדאגה לכללות ישראלי, כמו כן כאשר הגיע ונכנס אל תוך הארמון על כסא משרתו, נשאר אותו האיש באמונתו עם הדאגה לעמו. והתואר השני הוא התפקיד המלכותי אשר הוטל עליו, והוא משנה למלך אחשוורוש. ובא תואר זה כהשלמה למה שנאמר לעיל, גדול מרדכי בבית המלך, ומהו, משנה למלך. וכהקדמה אל המשך הדיבור שרצה הפסוק להביע על מרדכי. והתואר השלישי הוא, וגדול היהודים, הוא כהמשך לתפקיד להמחיש את הדאגה שלו לאחיו היהודים, וענין לפנינו. ורצוי לרב אחיו יתיבות אלו באו לבטאות את ההתייחסות הציבורית כלפי המנהיג שהוא מרדכי, נודע כי בדרך כלל ההסתכלות של המנהיג היא שונה מאשר ההסתכלות של שאר העם, והדרישות אשר באות מאת חלקים מהציבור, אינם תואמים תמיד את המטרה הכללית של כלל העם. ולכן יש את

מחשבה כהלכה

כה"ר הגאון רבי שמואל יהב שליט"א
דומ"צ בעיה"ת ביתר עלית, ור"מ בישיבת "אור השלום"

אין אסתר מגדת מולדתה - קדושת הפה

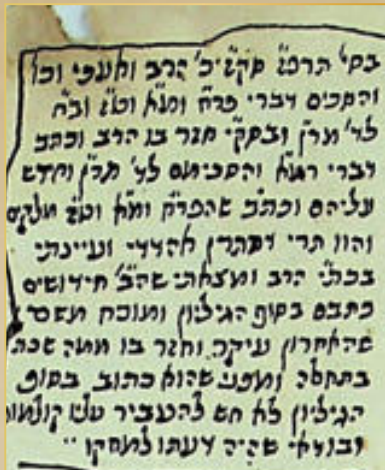
וסגולתו של הפה נלמדת מכך שכאשר זמם המן הרשע "להשמיד להרוג ולבדד", אמר לאחשוורוש "ישנו עם אחד מפורד ומפורד". ודרש חז"ל (אסתר רבה ז' ב') אמר המן הרשע, שנייהם של ישראל גדולות הן, אוכלים ושותים ואומרים עונג שבת, עונג יום טוב, ומפסידים ממנו של עולם עייש"ב. אמר לו אחשוורוש, כך הם מצווים בתורתם. השיבו המן, אילו היו משמרים מועדיהם ומועדינו, יפה היו עושים. אלא שמבזים את מועדיך "ואת דתי המלך אינם עושים". א"ל הקב"ה, רשע, אתה מפיל עין רעה במועדיהם. הרי אני מפילך לפניך, ומוסיפים הם עוד מועד אחד על מפתחך. אלו ימי הפורים. וזה שנאמר "פי כסיל מחתה לו". נמצא שפיו של אותו רשע, סיבב והפיל אותו לפני עם ישראל, וזכינו לחג נוסף. ומעניין הדבר כי בזכות קדושת הפה נתגלגל הדבר, וזכתה אסתר להציל את כלל ישראל. כדאיאת במגילה יג. ובשכר צניעות שהיתה בשאול, דכתיב ואת דבר המלוכה לא הגיד, זכה ויצאה ממנו אסתר, שנאמר אין אסתר, מגדת מולדתה. וכן על מנת לזכות לתורה, צריך לשמור על קדושת הפה. כדאיאת בפסחים ג: שני תלמידים היו לו לרבינו הקדוש, ואמר על רבי יוחנן מובטח אני בו שיהא מורה הוראה בישראל, בגין שמירת פיו ודבורו הנאה, ששאל מפני מה בוצרין בטהרה, ואין מוסקין בטהרה.

איתא בזוה"ק (ח"ג דף רמ"ו) שלשה גורמים רעה לעצמם, שנים בעוה"ז, ואחד בעוה"ב. ואחד מהשלשה הוא מי שמקלל את עצמו. לפי שיש ממונים למעלה, שבשעה שאדם מקלל את עצמו, נוטלים דבורים אלו ועונים אמן, ודנים אותו למעלה על דבריו, ונפרעים ממנו על זה בעולם הזה. ודבר זה למדו חז"ל ממשנה רבינו ע"ה, שאמר לקב"ה בעת אשר חטאו ישראל בעגל, "ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת" ואמר זאת לצורך הצלת כלל ישראל, ואעפ"כ נענש ולא נזכר בפרשת תצוה. לכן אמר דהמע"ה "אשמרה דרכי מחטא בלשוני, אשמרה לפי מחסום בעוד רשע לנגדי" מיהו אותו רשע, וזה הממונה למעלה, שנוטל דיבוריו הלא טובים של האדם, ליפרע ממנו. ומדה טובה מרובה ממדת פורענות פי חמש מאות, והמדבר תמיד טוב על אחרים ועל עצמו, ברכת ה' תסוכך עליו, ויהיה שמור מפני רעות המתרגשות לבא לעולם. וכבר אמר רשב"י אילו הייתי במעמד הר סיני, הייתי מבקש ב' פיות, אחת לעסק תורה ואחת לשאר צרכיו. וחזר בו ואמר, אילו עתה שיש פה אחד אין העולם יכול לעמוד בו מפני לשון הרע ודלטוריה שבו, אלו היו ב' פיות עאכ"ו.

חמדה גנוזה

הגהות וחידושים על דברי רבינו השתילי זיתים כמוהר"ר חיים קרח זיע"א

בענין דחיית קריאת מגילה מפני מת מצוה

מבוא

כתב מרן בשו"ע (סי תרפ"ז סעיף ב) "שאין לך דבר שנדחה מקרא מגילה מפניו חוץ ממת מצוה שאין לו קוברים (כדי צרכו), שהפוגע בו קוברו תחלה ואחר כך קורא. הגה ... והא דמת מצוה קודם היינו דוקא בדאפשר לו לקראה אחר כך.

וכתב רבינו השת"ז סק"ז קוברו תחילה. ואע"פ שעובר זמן המגילה ונדחית לגמרי וכו'. ומאידך העלה את הגהת הרמ"א שסיים בדבריו "והא דמת מצוה קודם, היינו דוקא בדאפשר לו לקראה אח"כ". וכתב על כך בשת"ז סק"י "וכן כתבו הלבוש ומהריק"ש, וכן נראה לי דעת רבינו כאן. ומג"א וט"ז חולקים דאפי' זמן מגילה נדחית לגמרי מת מצוה עדיף וכו'. והנה נראים דבריו כסותרים דבסק"ז לומד בדעת מרן שנדחית מפני מת מצוה לגמרי, ומאידך מלבד שלא השמיט דברי רמ"א אף כתב בהדיא שנראה לו שדעת מרן כאן שלא נדחית לגמרי.

ועל כך כתב מהר"ח קרח בלשונו.

בסימן תרפ"ז ס"ק ז כתב הרב ואעפ"י וכו', והסכים דברי פרי חדש ומגן אברהם וט"ז וב"ח לדעת מרן, ובס"ק י חזר בו הרב, וכתב דברי רמ"א והסכים לדעת מרן, וחידש עליהם וכתב שהפרי חדש ומגן אברהם וט"ז חולקים, והו' תרי תסת"ק אהדדי, ועיינתי בכתב יד הרב, ומצאתי שהב' חידושים כתבם בסוף הגיליון, ומוכח משם שהאחרון עיקר, וחזר בו ממה שכתב בתחלה, ומפני שהוא כתוב בסוף הגיליון, לא חש להעביר עליו קולמוס, ובודאי שהיה דעתו למחקו עכ"ל.

וכן בכת"י נוסף נמצאה הגהה בזה הלשון,

זה לא נמצא בכת"י המחבר, וכתב בסוף הסימן שיש חולקים. עכ"ל.

א וציין מהר"ח קרח סוגריים על ס"ק זה לסימן מחיקה.

קיצור הלכות ומנהגים הלכה ומסורה

דיני נטילת ידים שחרית

ד. מים פסולים - מים הפסולים לנטילת ידים לסעודה, כשרים לנטילת ידים שחרית, כיון שלתפלה סגי בכל מידי דמנקי, ובכללם כל הפסולים שנזכרו בהלכות נטילת ידים כגון מים שנשתנו מראיהו, מים שנעשה בהם מלאכה, מים מלוחים וכו'. אבל אין מברך עליהם על נטילת ידים, אלא על נקיות ידים.²¹

ה. כלי וכח גברא - לנטילה לתפלה, לטעם הראשון [הרא"ש] אין צריך נטילה מתוך כלי²², ולשיטת זו הוא הדין שאר הדברים המעכבים בנטילת ידים לסעודה, שאינם צריכים לנטילת ידים שחרית, כיון שנטילה זו אינה אלא משום נקיות בעלמא²³. ולטעם השני [הרשב"א] צריך ליטול מן הכלי²⁴. וכן צריך שיהיו המים באים מכא אדם²⁵. ולהלכה, טוב להקפיד בנטילת ידים שחרית [משא"כ במנחה וערבית] בכל הדברים המעכבים בנטילת ידים לאכילה²⁶, שהם כלי, וכח גברא, ושאר הדברים הפסולים, וכן המנהג²⁷. אך אינו מעכב²⁸, ומברך על נטילת ידים ולא על נקיות ידים²⁹.

ו. שכשוך ידיו בכלי - אם שכשוך ידיו בתוך כלי של מים, עלתה לו נטילה לקרית שמע ולתפילה, ומברך על נטילת ידים, אבל לא עלתה לו להעביר רוח רעה שעליהם, משום שכשהכניס ידיו בפעם הראשונה כבר נטמאו המים, ושוב אינו יכול ליטול במים אלו פעם שניה. ואם שכשוך ידיו בשלשה מימות מחולפים, וכן הטובל ידיו במקוה [שאין המים נטמאים בפעם הראשונה], יש להסתפק אם עלתה לו נטילה להעביר רוח רעה שעליהם, דשמא אין רוח רעה סרה אלא בעירוי דוקא³⁰.

רביעית - בנטילה לתפלה אין צריך רביעית מים, אם מספיק לו לרחוץ ידיו בפחות מרביעית³¹. ולכתחילה טוב להקפיד שיהיה רביעית³². וכל זה משום נטילה לתפלה, אבל משום נטילה להעביר רוח רעה, אין מספיק רביעית מים, אלא צריך ליטול מים בשפע כדי להעביר את הרוח רעה³³.

א. תקנת חכמים שהמשכים בבוקר צריך לרחוץ את ידיו קודם התפלה, ואמרו חז"ל כל הנפנה ונטל ידיו ומניח תפילין וקורא ק"ש ומתפלל, מעלה עליו הכתוב כאילו בנה מזבח והקריב עליו קרבן, שנאמר "ארחץ בנקיון כפי ואסובבה את מזבחך ה'".

ב. ונחלקו הראשונים בטעם תקנת נטילה זו, יש אומרים [הרא"ש] לפי שידיו של אדם עסקניות הם, ואי אפשר שלא ליגע בבשר המטונף בלילה, תיקנו ברכה קודם שיקרא ק"ש ויתפלל כמו לפני כל תפלה. ולשיטה זו, הוא הדין קודם מנחה וערבית אם עשה צרכיו וטינף את ידיו, צריך ליטול ידיו ולברך³⁴. ויש אומרים [הרשב"א] שתקנו בשחר נטילה בכלי יותר ממנחה וערבית, לפי שבשחר אנו נעשים כבריה חדשה דכתיב (איכה ג כג) "חדשים לבקרים רבה אמונתך", וצריכין אנו להודות לו יתברך על שבראנו לכבודו לשרתו ולברך בשמו, ועל דבר זה תקנו בשחר כל אותן ברכות שאנו מברכין בכל בוקר ובוקר, ולפיכך אנו צריכין להתקדש בקדושתו וליטול ידיו מן הכלי ככהן שמקדש ידיו מן הכיור קודם עבודתו³⁵.

אמנם יש טעם נוסף לנטילת ידים שחרית, משום רוח רעה השורה על הידים בלילה עד הבוקר, והיא הנקראת בגמרא 'שבתא' או 'בת מלך'. ועל פי הזוהר הקדוש רוח רעה שורה על הידים בשינה דוקא³⁶ ולהלן יתבארו חילוקי הדינים בין השיטות הנ"ל, ובין נטילה לתפלה לנטילה משום רוח רעה.

דיני המים והכלי

ג. נטילה במים - לכתחילה צריך ליטול ידיו לתפלה במים, אבל אם אין לו מים, ינקה את ידיו בכל דבר המנקה, שהרי לא כתוב 'ארחץ במים' אלא "ארחץ בנקיון" כל דבר המנקה³⁷. ויברך 'על נקיות ידים'³⁸, אמנם נקיון זה יועיל לו רק לתקנת הנטילה משום קרית שמע ותפילה, אבל לא מועיל להעביר רוח רעה שעליהן, כי להעביר רוח רעה צריך דוקא מים, ולפיכך כשיזדמן לו אחר כך מים יטול ידיו בלא ברכה³⁹.

א. בגמרא ברכות (ס ע"ב) 'כי משי ידיה לימא על נטילת ידים', וכן בגמרא ברכות (טו ע"א) 'הרוצה שיקבל עליו עול מלכות שמים שלמה יפנה ויטול ידיו ויניח תפילין ויקרא ק"ש ויתפלל'.
ב. ברכות (טו ע"א). ג. הרא"ש (ברכות פ"ט ס"י כג). ד. שו"ת הרשב"א (ח"א ס"י קצא). ה. כנזכר בגמרא (חולין קז ע"ב, שבת קט ע"א) שו"ת הרשב"א (ח"א ס"י קצא) אורחות חיים (הל' נט"י ס"י יא). ומשמע שאותה רוח רעה שורה בלילה גם בלי שינה. [וראה בהגהות הב"ח שם שהגיה במקום 'בת מלך' 'בת חורין' שנזכר שם בגמרא קודם. אמנם כך גם העתיקו הרשב"א ושאר ראשונים]. ו. זוהר הקדוש (וישב קפד ע"ב) מובא שעל ידי השינה מסתלקת הנשמה הקדושה מהגוף, ושורה רוח טומאה על הגוף, וכשניעור מסתלקת רוח הטומאה אך נשארת בידיו. וכן איתא בזוהר פרשת וישלח (קסט ע"ב) 'מאן דנאמי בלילה בערסיה וכו', ולמדו מדבריו הפוסקים שאין אותה רוח רעה שורה אלא על ידי שינה דוקא. ז. ברכות (טו ע"א) שלחן ערוך (ס"י ד סעי' כב). ח. שלחן ערוך (שם), ויתבאר לקמן בדיני הברכה. ט. שלחן ערוך (סעי' כב). י. חידושי הרא"ה (ברכות על דברי הר"ף מא ע"א) שלחן ערוך (ס"י ד ס"א). יא. כן ביאר השתלי זתים (ס"ק ג) כפי שציין לסי' קס עד סוף סעיף ט', ששם נזכרו כל הפסולים של מים לנט"י לסעודה, ונראה שרצה לאפוקי שלא נטעה בלשון המגן אברהם (ס"ק ג) שכתב דכוונת רמ"א דדוקא מים שנשתנו מראיהו או שנעשה בהם מלאכה, שדוקא באלו ולא בשאר הפסולים שנזכרו בס"י ק"ס, אך ראה בפמ"ג (שם) ולבושי שרד שכתבו שהמג"א מסכים שגם מלוחים וסרוחים שוים לנשתנו מראיהו, אלא שרצה לאפוקי מהפסולים בס"י קנ"ט כלי וכח גברא וכדומה, שרק כשהמים פסולים מצד עצמם ואינם ראויים לנטילת ידים, בזה יש אומרים שאינו יכול לברך על נטילת ידים, אבל בפסול מצד כח גברא ורביעית בזה לכונ"ע יש לברך. יב. שתילי זתים (ס"ק ד), ויבאר לקמן בדיני הברכה. יג. הרא"ש (ברכות פ"ט ס"י כג) הר"ן (חולין לו ע"ב מדפי הר"ף ד"ה מפני) הגהות מרדכי (ברכות ס"י קצב). יד. בית יוסף (ד"ה ומשמע) לשיטת הרא"ש. טו. כן כתב הרשב"א בתשובה שם, שכן נהגו להקפיד בכל תנאי נטילה, ואע"פ שכתב בתחילת דבריו שאין לזה מקור ברור להצריך בנטילת ידים שחרית כלי ושאר תנאי נטילה, דאי משום רוח רעה מספיק ברחיצה, ואם משום נטילה לתפלה בכל מידי דמנקי סגי, אך דייק כן ממה שאמרו בגמרא (חולין קו ע"ב) 'נוטל אדם ידיו שחרית' שצריך נטילה כדינה, וכן ממה שאמרו בגמרא (ברכות טו ע"א) 'הנוטל ידיו' ולא אמר הרוחץ ידיו משמע שצריך נטילה כדינה. והטעם הוא כפי שביאר הרשב"א שתקנו נטילה כדינה לפני תפלת שחרית משום בריה חדשה. וכתב הבית יוסף (ד"ה וכן כתוב) שכן איתא בזוהר הקדוש (וישב קפד ע"ב) שיש להצריך שני כלים לנטילת ידים כלי העליון קדוש וכלי התחתון טמא, ראה שם באורך. טז. אבודרהם (דיני נטילת ידים שחרית). יז. שלחן ערוך (ס"י ד ס"ז) שתילי זתים (ס"ק ח) עץ חיים (ד ע"א). יח. כן המנהג שנוטלים מתוך כלי, שהיו מכניסים לחדר את האבריק או כלי אחר ונוטלים מתוכו. וכ"כ בעריכת שלחן (ס"ק ט), וכן קבלנו מהרבנים, וכן שמענו מזקני תורה ממ"ק צנעא, דמאר, עמראן, מנאכה, ועוד. וכן העידו הר"ר אברהם שרעבי והר"ר סעדיה אברהם על מנהג ק"ק ירים. וכן הוא בזכרון תימן (מנהג דאלע עמ' רלה). אמנם יש מזקני תורה שאמרו שבביתם לא היו נוטלים מתוך כלי, אלא לוקחים ביד אחת מים מלא חופן ושופכים על היד השניה, וכן עושים ג' פעמים לסירוגין. וכן כתב הגר"י זכריה על המנהג בק"ק בידא. יט. הרמ"א בהגה. והנה לשון הרמ"א 'מיהו אינו מעכב לא כלי ולא כח גברא ולא שאר הדברים הפסולים בנט"י לאכילה', ופירש המגן אברהם (ס"ק ו) דמ"ש הרמ"א 'מיהו אינו מעכב' היינו בדיעבד כשאי אפשר בענין אחר, אבל היכא דאפשר טוב להקפיד, וציין למה שכתב בס"א שלדין העיקר כהרשב"א ולשיטתו צריך כלי. וכן כתב בביאור הגר"א (ס"ק ט) דההינו בדיעבד אבל לכתחילה צריך להקפיד כמ"ש הב"י בשם אבודרהם דצריך כח גברא וכן בשם הזוהר שצריך כלי, וכ"כ המשנה ברורה (ס"ק טז). אמנם בפרי מגדים (ס"י ד משיב"ז ס"ק א) למד בדעת השו"ע כמשמעות הט"ז (ס"ק א) שהעיקר כהר"א, ומדינא אין צריך כלי רק שטוב לחוש לדעת הרשב"א לכתחילה. וכן משמע דעת רבינו השתלי זתים (ס"ק ט) כתב על דברי הרמ"א שאינו אלא 'הקפדה בעלמא' והשתמיט לא לשון המג"א שכתב שזה דוקא בדיעבד כשאי אפשר בענין אחר, וכמו כן השמיט דברי המג"א בתחילת הסימן שהכריח שלדין עיקר הטעם כהרשב"א ממה שאין מברכים ענ"י במנחה וערבית אפילו עשה צרכיו, ואלו לטעם הרא"ש היה צריך לברך, אלא משמע דס"ל שהעיקר כהר"א וכמ"ש הפמ"ג בדעת הט"ז, ועל תמיהת המג"א למה לדין אין מברכים במנחה וערבית אם טינף ידיו, תירץ הט"ז (ס"י ז ס"ק א) שאף להרא"ש יש לומר שלא תקנו אלא בשחר שרוב פעמים ידו נגע במקום מטונף. ומ"מ צ"ע שבס"י ז ס"ק ב כתב רבינו השתלי את דברי הלוש דמשמע מדבריו כהמג"א שהעיקר כהרשב"א. כ. עטרת זקנים, הגר"א, לבושי שרד, פרי מגדים, משנה ברורה (שם). אמנם בביאור הגר"א (ס"ק ט) משמע שלדעת הרא"ה הוא הדין בכל הפסולים לא יברך, ודייק בבאור הלכה (ד"ה בשאר הדברים) שדעת הגר"א שלדעת הרמ"א יש לברך בכל הפסולים וגם במים שפסולים מצד עצמם, וכתב שכן משמע פשוט לשון הרמ"א ודלא כפי שפירש הפמ"ג דמה שכתב הרמ"א ושאר הדברים היינו דוקא רביעית. אך למעשה הבה"ל לא חשש לזה כיון שפסק בס"ק ז כדעת האחרונים שאפשר לברך על נטילת ידים על מים פסולים, אמנם לדעת השו"ע מוכרחים לחלק, שהרי בסעיף א' נקט שאין לברך על מים פסולים, ובסעיף ו' כתב שאין צריך רביעית, ובסעיף ז' רק טוב להקפיד בכל הדברים, מוכח שיש לחלק בין כל הפסולים למים שפסולים מצד עצמם, וטעם החילוק ביאר הפמ"ג שרק כשהמים מצד עצמם לא ראויים לנטילה אי אפשר לברך ענ"י, והביא סמך לדבר מטיבילת ידים שאפשר לברך על נטילת ידים כמ"ש במג"א ס"י קנט ס"ק לא, אבל כשהמים ראויים ויש פסול מצד אחר, בנט"י שחרית אין מעכב את הברכה. כא. שו"ע סעיף יב, שתילי זתים ס"ק יד טו, משנה ברורה ס"ק כה. כב. תשב"ץ (קטן ס"י רפה) אורחות חיים (הלכות נט"י ס"י ב) שלחן ערוך (ס"י ד ס"ו). כג. פרי מגדים (א"א ס"ק ד), ופירש שזה כוונת הרמ"א במה שכתב 'ושאר דברים הפסולים' דהיינו שיעור רביעית, דאי אפשר לפרש שכוונתו על מים פסולים מחמת עצמם, שהיה במים פסולים משמע שדעתו שלא יברך עליהם ענ"י, כדעת האחרונים והשו"ע בס"א, וכ"כ המשנה ברורה (ס"י טו). ובבאור הלכה (ס"י ד"ה ושאר הדברים) כתב שדעת הגר"א לפרש את הרמ"א כפשוטו דקאי על הפסולים משום רוח רעה מה שכתבנו לעיל בענין זה. כד. כך דייק רבינו השתלי זתים (ס"ק י) מלשון רש"י (שבת קט א' ד"ה מלשון רש"י) שכתב רבי נתן אומר בת חורין היא זו ומקפדת עד שיטול ידיו שלש פעמים ופירש רש"י ומקפדת בנטילתו לנוטלו יפה עד שישפוך מים יפה ג"פ על ידיו עכ"ל רש"י, ומשמע מלשון זה דברביעית לא סגי עכ"ל, וכוונת השתלי זתים לדייק מלשון 'יפה' שהוסיף רש"י, ונראה שרש"י פירש כך את דברי הגמרא שאותה רוח רעה 'מקפדת', ופירש שההקפדה היא שיטול ידיו יפה ובשפע. ולפי"ז מה שכתב השו"ע בסעיף ו' שאין צריך רביעית לנטילת ידים לתפילה, מדויק מלשונו דהיינו דווקא בנטילה לתפילה לבד, אבל כשהנטילה היא להסיר את הרוח רעה, לא סגי ברביעית, ולכן ציין רבינו השתלי זתים על דברי השו"ע בס"י בזה"ל 'ולענין רוח רעה עיין ס"ק י בסופו' ששם ביאר דמשמע דלא סגי ברביעית.

בעומק ההלכה

כה"ר הגאון רבי אברהם אלון אבירד שליט"א
אב"ד בית הדין הרבני, רב שכונת "חזון עובדיה"
ורב ק"ק "שתילי זיתים" פ"ת

שאלה: האם יש לכוון בברכת שהחיינו שקודם קריאת המגילה, גם על משלוח מנות וסעודת פורים?

תשובה: אמנם דעת רבינו השת"ז דיש לכוון בברכת שהחיינו שמברכין קודם קריאת המגילה בלילה, על משלוח מנות וסעודת פורים שיעשה ביום. וכ"כ מהר"י צובירי בסידורו. אך למעשה רוב המון העולם מקהילותינו אינם מקפידים על זה כלל, ואינם מכוונים לפטור בברכת שהחיינו רק את קריאת המגילה בלבד, ולא ראינו ולא שמענו שהעירו לכוון לפטור שאר מצוות היום. וכן עיקר.

ביאור התשובה: כתב המ"א (סי' תרצ"ב סק"א) בשם השל"ה שיש לכוון בברכת שהחיינו שמברך על קריאת המגילה, גם על משלוח מנות וסעודת פורים. וכתב על כך המג"א "ונ"ל דיכוון זה בברכת שהחיינו ביום, כי זמנם ביום".

והנה רבינו השת"ז (שם סק"א) העלה דברי המג"א בשם השל"ה, והשמיט מ"ש המג"א ונ"ל וכו'. וזאת לפי דלידן אין מברכין ברכת שהחיינו ביום, וא"כ נמצא לדבריו דכוונה זו יכוון בברכת שהחיינו שמברך בלילה.

וכ"כ גם הפמ"ג (אשל אברהם סק"א) דלדעת הרמב"ם ומרן שאין ברכת שהחיינו ביום, יכוון כך בברכת הלילה אע"ג דאין זמנם בלילה. והכפ"ח החיים (סק"ד) העלה דברי הפמ"ג להלכה.

וכ"כ כמה מפוסקי זמנינו, ועל צבאם מרן הגר"י צובירי זיע"א בסידורו ובאגרת הפורים.

אמנם יש להעיר על כל הנ"ל דלכאורה דבר תימה הוא, כיצד תועיל ברכת שהחיינו של הלילה על מצוות היום. ראשית הלא בגמ' ז: סעודת פורים שאכלה בלילה לא יצא ידי חובתו, וה"ה שאר מצוות היום כמבואר בפוסקים. והטעם הוא כפי שכתב הרא"ש (מגילה פ"א סי' ו) שעיקר פרסומי ניסא הוא ביום בזמן משתה ושמחה. וא"כ תמוה כיצד יועיל ברכת שהחיינו כעת, על דבר שעדיין לא הגיע זמן מצוותו כלל.

ואף שמצינו בדומה לזה דעת התוס' (סוכה מו. ד"ה נכנס) שאם בירך שהחיינו בשעת עשיית הסוכה יצא ידי חובתו, ולא יברך בחג. מ"מ התם טעמא הוא מפני שעשיית הסוכה מחמת החג קאתיא, כמבואר בתוס'. אבל בלא"ה לא היה יוצא ידי חובה.

וזאת ועוד כי הנה בעל הלכות גדולות סובר שברכת שהחיינו שמברך על הכוס בליל יו"ט ראשון של סוכות, פוטר מברכת שהחיינו על הלולב. ותמה עליו הרא"ש "והרי לעניין לולב מפסקי לילות מימים", וכתב הקרבן נתנאל (אות ט) דאכתי בלילה לא הגיע זמן לולב ואיך יפטור אותו. א"כ הכא נמי עדיין לא מטא זמן חיוב סעודת פורים ומשלוח מנות, וכיצד יפטור בברכת שהחיינו שמברך בלילה.

וא"כ מכל הנ"ל משמע דלא יתכן לפטור מצוות אלו בברכת שהחיינו של הלילה, ודלא כהפמ"ג. ובאמת המנהג הרווח בקהילותינו שאין מקפידים על כך כלל.

ואם תתמה א"כ מדוע לא מברכים עליהם בנפרד ביום, לדידן דאין מברכין שהחיינו על המגילה ביום, ומה ייגרעו משאר מצוות שבהגיע זמנם מברכין עליהם.

לזה י"ל דהנה המג"א (שם) גופיה כתב שמי שאין לו מגילה, אף שמחייב בשאר מצוות היום, לא יברך עליהם שהחיינו, וטעמו "דזהו דבר הנהוג בכל יום ובכל שבת ויום טוב". וכוונתו דלא ניכר החידוש בברך בזה שהחיינו על הזמן, שהרי תדיר עושים סעודות ושולחים מנות מאיש לרעהו. ולפיכך לא תקנו על מצוות אלו באופן מיוחד. והגם שהמור וקציעה חלק בזה על המג"א, מ"מ העיקר כדברי המג"א שכן העלהו רבינו השת"ז בפשיטות להלכה. ועוד דסב"ל.

נמצינו למדין דמ"ש הפוסקים לכוון בלילה לכאורה הדברים צריכים עיון, כיצד יועיל אחר שלא הגיע זמן חיובם. והמנהג הרווח שאין מכוונים בברכה אלא על מקרא מגילה לבד, אתי שפיר.

נערך ע"י המערכת, והוסיף הרב כי עוד רבות לו בכתובים בעניין זה בראיות מראשונים ואחרונים.

משפט כהלכה

כה"ר הגאון רבי אשר מוגרבי שליט"א
דיין ומו"צ בירושלים
ורב בית הכנסת בית דוד ומרים

שאלה: מה הדין באדם שראה תאונת דרכים וכדומה, שמצד חברות הביטוח חייבים לתבוע בערכאותיהם כדי להוציא מהם ממון, האם חייב או עכ"פ מותר להעיד בערכאותיהם.

תשובה: א. מותר לילך לדון ולתבוע בערכאות במקום תאונה וכדומה שמעורבות בעניין חברות ביטוח, כי מראש קבל על עצמו דיניהם, וכל שבממון תנאו קיים, ואף לא מייקר בזה הערכאות כי אין אפשרות להוציא את הממון בדיני ישראל.

ב. למרות הנ"ל מ"מ אם לא ירצה להעיד אינו עובר בלאו דלא יגיד, רק מדין השבת אבידה יש לו להעיד.

ביאור התשובה: כבר ביארנו במקום אחר, שמותר לילך לערכאות כדי לברר את זכותו לפי דיניהם, ואין בזה חשש גזל, כיון שחברת הביטוח מתחייבת לפי דיניהם, וכל תנאי שבממון קיים.

גם משום חלול ה' וייקור ערכאותיהם אין חשש, כיון שאין אפשרות לתובעם ולהוציא ממון מחברות הביטוח בדין ישראל. וגם כדי לברר כמה ההתחייבות, מוכרח לילך לברר כיצד ההתחייבות בדיניהם. ולכן רשאי להעיד בערכאותיהם, ואין כאן חשש שמא יחייבו אותו יותר מכפי דיני ישראל, כיון שכל תנאי שבממון קיים, ונתחייב מראש לשלם כפי דיניהם. אפי' שיוציאו ממון בעדות קרוב או פסול או אשה או עד אחד, הרי זה מועיל כדין קיבל עליו קרוב או פסול בקניין.

ומ"מ אינו עובר בלאו דאם לא יגיד, שזה שייך רק כשת' בעו בבית דין ישראל להעיד. ואינו חייב רק משום השבת אבידה כדין קרוב או פסול בבית דין ישראל, שכתבו האחר' רונים שחייב משום השבת אבידה להעיד, אף שאינו עובר באם לא יגיד.

שאלה: כיצד הדין באחד שתבע את חבירו בערכאות, או בשנים שהלכו להתדיין בערכאות, האם חייב לבוא לה-עיד לטובת התובע או הנתבע.

תשובה: א. אם הלכו להתדיין בערכאות אסור להעיד להם.

ב. אם צד אחד פנה לערכאות והצד השני נגרר לשם בעל כרחו מותר להעיד לו.

ביאור התשובה:

באופן שהלכו בעלי דין להתדיין בערכאות באיסור, אסור לילך להעיד שם, משום ייקור אלילים. ואפי' שיפסיד שלא כדין מחמת שלא בא להעיד.

אולם אם הנתבע לא פנה לערכאות, רק בלית ברירה נגרר לערכאות מצד התובע שאינו מוכן לחזור לדין תורה, רשאי להעיד לטובת הנתבע ולא לטובת התובע, וגם בזה יש משום מצות השבת אבידה. כנ"ל.

כמוהר"ר סאלם שרעבי צעידי צוק"ל

היה בקי בע"פ בהרבה מחדרי תורה. בכ"ג ניסן התרצ"ג שם פעמיו עם משפחתו ארצה והתיישב בשעריים. לימים הוקם בית הכנסת "בית אהרן" ע"י אהרן שרעבי ז"ל, אשר מינהו כרב הקהילה, שם ריבץ תורה לרבים בלימוד הלכה לציבור, והנהיג את בית הכנסת בתבונה רבה. כמו כן לימד קבוצה קטנה של תלמידים קבלה בספה"ק "עץ חיים", היה נשאל רבות בידי שחיטה ופסק רבות בשאלות של טרפיות אף הרבנים הראשיים היו פונים אליו בעניינים אלו מפאת בקיאות, ומפאת כח דהתיא, ובכל היה פוסק בחרדת קדש. רגיל היה לדרוש ברבים ולחזק את הציבור. תוך כדי לימודו היה כותב דברי תורה, אשר כונסו ונתקבצו עלי ספר שיצא ע"י בניו אחריו בשם "דברי שלום". איש אציל מדות היה, ואף שהקפיד מאד על שמירת המצוות, מ"מ לא הפלה יחסו לאנשים שאינם שומרים תורה ומצוות. זהיר היה בממון הזולת מאד, לכך כשניקר בשר דאג שלא ייפסד מהבשר כלל, וכשלימד את אחד מבניו ניקור ונפסד מעט מהבשר, פיצה את הקצב על כך. השכין שלום בין איש לרעהו, והיה אהוב על הכל. לחם רבות יחד עם מארי דוד נדאף למען יכירו בבני עדתו שיהיו שווים בין העדות, ולא יהיו מופלים לרעה. ולמרות שלחם בנחישות, לחם בנחת ומתוך כבוד לאחרים.

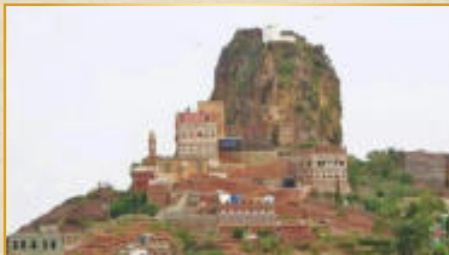
מארי סאלם נולד בכפר כזיעא השוכן סמוך לעיר תע"ז בקצה מחוז שרעב, בערך ב' תמוז התר"ע, במקום מגוריו של מורי סאלם היו מתקיימים לימודי הילדים אצל המארי רק מחדש אדר עד אחרי סוכות, ביתר הזמן היו המלומדים הולכים לעסוק לפרנסתם ומשום כך לא היתה מסגרת לימודית מסודרת. מארי סאלם שמילדותו כמה וחשק ללמוד תורה, למד באופן עצמי במשך שלשה חדשים אצל חכמים מאנשי מקומו. לאחר מכן הציע לאביו כי ילך ללמוד אצל החכמים בצנעא, אך מאחר ובד בבד רצה להשתלם במלאכת הצורפות, ירד לעדן שם למד את מלאכת הצורפות, כשביני וביני היה שוקד על תלמודו. ובין היתר שמעו שיעורים בישיבתו של רבי משומר ניסים, מאת כמוהר"ר מרדכי שרעבי זיע"א, ששהה באותה עת בעדן ולימד בישיבה זו. בגיל חמש עשרה בא בבית האירוסין עם בתו של הגאון רבי יפת ישראל, אשר היה ת"ח מובהק. ומחמת מעשה חלה מארי סאלם ושכב על ערש דוי. הציעו לבטל את האירוסין, ולא הסכים. אמנם המנהג בתימן היה שבאופן כזה האירוסין בטלים, אביה של הכלה הוציא פסק וביטל האירוסין. כעבור שנתיים הבריא מארי סאלם מחוליו, והתירו אבי הנערה לשאתה לאשה, בתנאי שילמד דיני טהרות. כמה שנים למד עם חמיו אשר

דברי הימים

חכמי תימן לדורותיהם - שמעון התימני או התימני?

חושם מארץ התימני. ואין זר לומר שהיה מארץ תימן. אף שהיה חו"ל, כמו שמצינו כמה תנאים, משא"כ עיר זו שהיא מארץ ישראל. עכ"ל. יש לציין כי כמוהר"ר שלום יצחק הלוי במשניות שהוציא בניקוד לפי מסורת תימן גורס כפי גרסת היעב"ץ.

בגמ' ביצה כא. מובא שהיה מלומדי בית מדרשו של רבי יהודה בן בבא, וכן מובאות במשניות מחלוקות בינו לבין רבי עקיבא רבי טרפון ורבי יוסי, א"כ לפי"ז יוצא שעקר דירתו מתימן ועלה לארץ הקדש, מ"מ יתכן והקשר עם חכמי המשנה שהיה לו עמם מכבר, הוא שגרם לו לעלות לארץ הקדש ולהצטרף לחכמי התנאים. באנצ' לחכ"ת הביא ד"ר משה גברא סמך לדבר היעב"ץ, כי אם הוא היה בן העיר תמנה, היה נקרא שמעון איש תמנה כמו שאר החכמים שנתכנעו על שם עירם, כגון אנטיגנוס איש סוכו שבא מהעיר סוכו, יוסי בן יועזר איש צרידה שבא מהעיר צרידה, יוסף בן יוחנן איש ירושלים שבא מהעיר ירושלים. לעומתם, כל החכמים שבאו מחבל ארץ ולא מעיר מסוימת כונו כמו שמעון התימני, נחום המדי בא מארץ מדי הלל הבבלי בא מארץ בבל, רבי יוסי הגלילי בא מחבל ארץ הגליל, ניתאי הארכלי בא מחבל ארץ הארכל.

בסייעתא דשמיא, הגשנו לפני ציבור הקוראים, מידע על מחוזותיה המרכזיים של תימן. על ראשית התיישבות היהודים בה, על חיי היהודים בה לאורך הדורות, חכמיהם והליכותיהם, הליכות אלי מלכי בקדש.

בפרקים שלפנינו, נסקור בעז"ה על הקשר בין החכמים שחיו בתימן בשרשרת הדורות, לבין חכמי ישראל בשאר המקומות בעולם. מסתמא יש שיצינו כי הקשר הראשוני הוא עם אדונו עזרא שלח ליהודי תימן לעלות לא"י ולא אבו, ורבו ההסתעפויות והתולדות של שמועה זו, אך לא העלנו כך מאחר והוברר כי שמועה זו מופקפקת מאד, כפי שיתפרסם על ידינו בעז"ה בהמשך. ראשית התיישבות היהודים בתימן אינה מוחלטת, אך אין חולק כי היישוב היהודי במקום קדום מאד, כפי ש במדור זה, מ"מ רגילים לציין כי עדויות ראשוניות יש לנו מתקופת ממלכת חמיר. ברם חשוב לציין כי יתכן מאד שכבר בזמן התנאים חיו יהודים בתימן, שכן היעב"ץ (לחם שמים תענית פ"ג מ"ז) מנקד במשניות "שמעון התימני", וזה לשונו: "שמעון התימני, כתב הרע"ב מתמנה, נראה לפי שהיה גורס התימני בתי"ו חרוקה שכן כתוב שמעון חתן התמני. ואנחנו קוראין התימני בצירי התי"ו ומ"ם קמוצה. ככתוב בתורה

מסורת כהלכה

הבה"ח יעקב חובארה הי"ו
ישיבת "קול יעקב"

עוסקת בהגשת המאכלים, דהיא לא בעלת הבית לגביו, אם אמר הבעל הב לן ונברך, הוי היסח הדעת. אמנם רבינו השת"ז הביא דברי המג"א בגרסא שונה וז"ל: 'דודאי דעתו אם ירצה בעל הבית לאכול ולישתות 'עוד' יאכל וישתה עמו עכ"ל. ועולה דהשת"ז גרס במגן אברהם תיבת 'עוד' תמורת 'עמו' וכן גרס בספר דרך החיים (סימן כ"ח אות ד'). והנה לפי גרסא זו נעדר כל הביאור של הפמ"ג דביאורו דקדקד הפמ"ג 'עמו'. והנה עיין עוד בא"ד (סימן קע"ט אות י') ש'לא דוקא בעל הבית אלא אף גדול השולחן'. ומבואר דלא כהפרי מגדים, דלאו דוקא בעה"ה אלא אף גדול השולחן. ונראה דהשת"ז והא"ר למדו, דלאו דוקא בבעל הבית תלוי הדבר, אלא כל שיש קושי לסרב לו. ויש אמדן דעת ש'בכל מארח' לא יעזי לדחות הצעתו ולומר לו איני חפץ במה שתגיש לפני. ולכן אמרינן דגם בגדול הבית לא מסח אדעתיה, משום דיש קושי לסרב לו. ולפי זה אף המזמין את חבריו במלון כיון שהוא מארחו על חשבון, א"כ יש קושי לסרב לו וגם בזה שייך סמך על מארחו. ולכן לא הוי היסח הדעת אם אמר הב לן ונברך. ויתכן לפי"ז אף בבעל אצלו, אפשר דלא הוי היסח דעת, שפעמים אינו יודע שהכינה מאכל נוסף, ומסתמא דעתו לאכול ממה שהכינה כדי שלא לצערה.

שאלה: המזמין את חבריו לאכול במלון על חשבון, ווהסיח דעתו ואח"כ ראה שמביאים עוד לשלחן האם צריך לחזור ולברך? תשובה: מדברי רבינו השת"ז עולה כי גם ככה"ג אינו צריך לחזור ולברך. ביאור התשובה: בגמ' ברכות מב. מובא מעשה שרבא ורבי זירא אכלו בביתו של ריש גלותא אחר שסלקו השולחן הביאו עוד לאכול רבא אכל ורבי זירא לא אכל ונימק רבא אכילתו באמרו 'אנן אתכא דריש גלותא סמכין' ומבואר בפוסקים דאף שהיה ניתן לומר דדוקא גבי ריש גלותא שיותר קשה לסרב לו בזה אמרינן שדעת האורח שאם יביא עוד מאכלים לא יסרב, משא"כ שאר מארחים, מ"מ ה"ה כל אורח אצל בעה"ב כך דינו. וכן פסק הש"ע (סימן קע"ט סעיף ב). ובטעם העניין כתב המג"א (שם סק"ג) 'דודאי דעתו אם ירצה בעל הבית לאכול ולשתות 'עמו', יאכל וישתה עמו. ולכן נראה לי, אם בשעת אמי רתו הסיח דעתו בבירור, שאף שיאכל וישתה בעל הבית לא יאכל וישתה עמו, ונמלך אחר כך צריך לברך, וכ"ש בנוטל ידי' עכ"ל. וכתב הפמ"ג לדקדק מתיבת עמו דכוונת המג"א לדין 'כל מה שיאמר לך בעה"ב עשה' וכיוון שת' לוי בבעה"ב לא מסח דעתיה אך באופן שהם שני אורחים במלון ואחד מזמין לחבירו לא שייך דין זה דלאו בעה"ב הוא. ועוד נפק"מ לפי"ז דבעל שאשתו

טביעת עין.... באזניים

אחד מבאי ביתו התחפש לקראת פורים היטב, הוא התחפש לחסיד אשכנזי, תחפושתו היתה עשויה היטב, הוא חבש שטריימל לראשו, עטה על בגדיו גלימת משי, וחגר אבנט רחב על הגלימה, וכיסה פניו במסכה. בידיו נטל משלוח מנות גדול ועמוס בכל טוב, הניח את המגש על השולחן, וללא אומר ודברים התיישב ליד השולחן בסמיכות לרב, כדי שלא יזהה אותו רבי מרדכי בטביעות עינא דקלא (שלא יכירנו על ידי שיזהה את קולו).

החלו הנוכחים לנסות לזהות את המתחפש, אך כל מאמצייהם לא נשאו פרי, האיש יושב ושותק בלא להוציא הגה מפיו, ואף אחד מהנוכחים בבית לא הצליח לחשוף את זהותו, אף הרבנית ניסתה כוחה בניחוש מי הוא זה ואיזה הוא, אך גם היא העלתה חרס במאמצייה.

והנה לפתע התרומם רבי מרדכי מכסאו, התבונן בפניו של האיש, ונקב בשמו המלא, בצורה ודאית. ה"חסיד" המופתע הוריד את המסכה, ואכן צדק רבי מרדכי, וקלע אל המטרה. תמהו הנוכחים, כיצד זיהה וניחש מה שלא הצליחו כל הנוכחים, ואף אמר זאת כדבר ברור ללא כל ספק, אחד אף העלה את השאלה על דל שפתיו, ושאל את רבי מרדכי כיצד ידע

השיבו רבי מרדכי בחיוך "זיהיתי אותו על פי אזניו, שאותן לא השכיל להסתיר". אכן טביעות עינם של תלמידי חכמים היא אף באזניים...

באותה שעה היה רבי מרדכי שרוי בעליצות יתירה, פנה ל"חסיד" בשאלה, אמור נא לי חסיד יקר, כמה פעמים נזכר מרדכי במגילת אסתר? בעוד התלמיד מנסה למצוא תשובה לשאלה, הוסיף רבי מרדכי לשאול, אולי תאמר לי כמה אסתר יש במגילה? כל הנוכחים הביטו בציפיה מחכים לתשובת הרב, והרב השיב מרדכי מופיע במגילה בגימטריא "זן ומפרנס לכל" 57 פעמים, ואילו אסתר בגימטריא "גן נעול אחותי כלה" עם הכולל 54 פעמים.

עליצות רבה שורה ברחובות ירושלים, הן פורים דמוקפין היום, אף רבים מבני הפרזים שחגגו ב"ד עולים ירושלימה לחוג עם המוקפין, כי מרבים בשמחה ומי אינו אוהב להרבות בשמחה כפליים.

רחובות העיר מלאות בדמויות ססגוניות ילדים מחופשים בתחפושות שונות ומשונות, צלילי מוזיקה נשמעים מכל פינה, אנשים אצים ורצים לקיים את מצוות היום בהידור, משלוחי מנות ומתנות לאביונים, פה ושם יש כבר אנשים שהחלו בקיום דברי חכמים "חייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע".

גם בביתו של הגאון הקדוש רבי מרדכי שרעבי זקן המקובלים, שררה שמחה ועליצות מיוחדת, הרב כבר התפלל בנץ החמה כהרגלו, וכזריזין המקדימין למצוות כבר חילק משלוחי מנות ומתנות לאביונים, בהידור רב.

מאחר וכל הנהגותיו על פי הרש"ש, הקפיד מאד לערוך סעודת פורים מוקדם בבקר. בסעודה שתה יותר מכפי הרגלו לקיים מצות חכמים "חייב איניש לבסומי בפוריא", ומשכנס היין יצא סוד, דברי תורה בעליצות ושמחה יתירה, הוא קידם בשמחה ובגיל את כל הנכנסים להביא לו משלוחי מנות, וסימן בידו להביאם לרעייתו הרבנית לאה, באמרו "ליהודים היתה אורה" כי ראשי תיבות אלו הם "לאה" כשמה.

בנוסף חילק לבאים דמי פורים בעין יפה וביד רחבה, תוך שהוא מתבדח עמם במילי דאורייתא, בשאלות ותשובות בנושאים שונים ומגוונים.

מנהג מעניין היה לו לרבי מרדכי, כל הנכנס אליו בתחפושת היה מנסה את כוחו לגלות מי מסתתר מאחרי התחפושות והמסכות, מה שגרם למקורבים להתאמץ להתחפש היטב, כדי שלא יצליח לזהותם.

